

Etableringsfrihet: ESA tar Norge inn for EFTA-domstolen for regler som krever statsborgerskap og bosted i et EØS-land

I 2016 sendte EFTAs overvåkningsorgan ESA en [grunngitt uttalelse](#) (siste advarsel) til norske myndigheter hvor de ba Norge om å endre aksjeloven, allmennaksjeloven og finansforetaksloven. Årsaken er at bestemmelser i disse lovene stiller krav om at personer i selskapers ledende posisjoner må være borger av og bosatt i et EØS-land. ESA mener at bestemmelsene er i strid med etableringsfriheten.

Overvåkningsorganet viser til at statusen til et EØS-foretak er basert på lokalisering av hovedkontoret og nasjonale rettsregler der foretaket er registrert, og ikke på bostedet eller nasjonaliteten til selskapets ledelse. Norske myndigheter har argumentert overfor ESA at kravene kan rettferdiggjøres, da de gjør det lettere å stille foretakene til ansvar for handlinger i Norge. ESA på sin side viser til at både EU- og EFTA-domstolen har avvist at bostedskrav er nødvendige for en effektiv kontroll og håndheving.

Norske myndigheter har i lengre tid jobbet med lovendringer for å komme ESA i møte, og gjennomførte i november 2019 en [høring om endringer i aksjelovgivningen om tilknytningskrav for styremedlemmer, daglig leder mv.](#) Høringsfristen var 16. januar 2020. I dag stilles det krav til både bosted og statsborgerskap innenfor EØS for personer som ikke er bosatt i Norge. Hovedinnholdet i lovforslaget er å endre aksjelovene og samvirkelova, og å stille krav til at daglig leder og minst halvdelen av styrets medlemmer skal være bosatt i Norge, *eller* være statsborger av en EØS-stat eller en EFTA-stat. Det foreslår således å lempe noe på det opprinnelige kravet til at samtlige vilkår må være oppfylt. Samtidig foreslås det å innføre mekanismer for å bøte på det faktum at det kan bli vanskeligere å rettsforfølge ansvarlige personer for brudd på den aktuelle lovgivningen. Blant høringsinstansene uttrykker bl.a. [LO skepsis til](#) om departementets foreslåtte regler for ansvarliggjøring vil være effektive nok til å kunne erstatte de nåværende rettsreglene. [Advokatforeningen er kritisk](#) til forslaget om å oppheve bostedskravet, og stiller også spørsmål ved ESAs vurdering. De skriver i sitt høringssvar at forslaget til mer lempeligere krav til bosted vil bety at et aksje- og allmennaksjeselskap kan ha en ledelse der ingen av medlemmene er bosatt i Norge eller i en annen EØS- eller EFTA-stat, forutsatt at daglig leder og mer enn halvdelen av styrets medlemmer er statsborgere i en EØS- eller EFTA-stat. «Det norske selskapet kan etter dette ha for eksempel en daglig leder som er statsborger av Danmark eller Bulgaria, men bosatt i Dubai eller Singapore, og et styre der samtlige styremedlemmer er EØS-statsborgere men bosatt i for eksempel Australia, Amerika og Asia», skriver Advokatforeningen i sitt høringssvar. [Finanstilsynet](#) støtter at reglene endres slik at de blir i samsvar med EØS-retten, men går ikke nærmere inn på de EØS-faglige vurderingene i saken.

11. desember 2019 [tok ESA Norge inn for EFTA-domstolen](#) for traktatbrudd. I stevningen refererer ESA til restriksjonene i eksisterende lovverk, men det fremgår av pressemeldingen at de mener at forslagene til endringer i lovverket ikke vil fjerne begrensningene i etableringsfriheten fullt ut.

ESA mener at det norske kravet blant annet begrenser muligheten som selskaper i andre EØS-land har til å drive forretninger i Norge gjennom underavdelinger, filialer eller datterselskaper, ettersom de ikke får velge ledelsen sin fritt og utnevne dem de ønsker. Norge har frist [til 8. oktober med å inngi sitt tilsva](#)r til EFTA-domstolen.